

FÖRENINGEN ARKIVVERKSAMMA I LANDSTING OCH KOMMUN
c/o Erik Lindblad
Uppsala kommun, Uppsala Stadsarkiv
753 75 Uppsala

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

**Remissvar betänkandet Arkiv för alla – nu och i framtiden
(SOU 2002:78)**

Kulturdepartementet har inbjudit Föreningen Arkivverksamma i Landsting och Kommun (FALK) att ge synpunkter på arkivutredningens betänkande Arkiv för alla. FALK:s synpunkter kommer framför allt att koncentreras till de delar av betänkandet som rör den kommunala arkivbildningen

Sammanfattning

1 Arkivmyndigheternas resurser

- Utredningen berör inte de resursmässiga konsekvenser utredningens förslag leder fram till

2 Samverkan mellan stat och kommun

- Utredningen lägger fram förslag om samverkan/samordning som får direkt betydelse för den kommunala arkivsektorn men utan att redovisa bakomliggande analys
- FALK förespråkar ett samarbete mellan stat och kommun inom den kommunala sektorn i olika frågor och konstaterar samtidigt att sådant samarbete existerar redan idag

3 Kompetens

- FALK samtycker till utredningens förslag om att fastställa en handlingsplan för att få fler kommuner att anställa högskoleutbildade arkivarier
- FALK anser att det är viktigt att ett arbete kommer till stånd för att förstärka den kommunala arkivsektorns ställning bl a genom en kampanj med fokus på frågor kring arkivkompetens och som riktar sig mot ledningsfunktioner i den kommunala sektorn

5 Långsiktigt bevarande av digital information

- FALK instämmer i att frågan om den långsiktiga bevarandet av digital information är viktig och att det krävs ett samlat grepp för att finna lösningar
- De kommunala arkivmyndigheterna är också ägare av frågan om behovet av långsiktigt bevarande av digital information
- FALK anser att det är väsentligt att samarbeta med de arkivbildande myndigheterna, vilka också har ett ansvar i frågan.
- Kompetens på området digital arkivering finns hos vissa kommunala arkivmyndigheter. Denna kompetens måste beaktas
- Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor bör få ett naturligt inflytande i frågan om långsiktigt bevarande av digital information

1 Arkivmyndigheternas resurser

Utredningen fångar på ett bra sätt upp arkivbildningens komplexitet och de förändringar i driftsformer och informationshantering som får betydelse för arkivbildningen (se t ex kap 2.7.2 och 2.7.4). Visserligen sker detta enbart i sammanhang av att det statliga arkivväsendets utmaningar beskrivs men förhållandena är jämförbara med de som råder inom den kommunala och landstingskommunala sektorn.

FALK upplever att vår tids snabba förändringar i offentlig förvaltning med omorganisationer och alternativa driftsformer ställer stora krav på arkivmyndigheternas hantering av frågor som rör arkivbildningen i offentlig sektor. Den nya offentlighetslagstiftningen innebär dessutom en skärpning av kraven på god offentlighetsstruktur och tillgängliggörande hos de arkivbildande myndigheterna. Tillsyn och rådgivning blir nyckelord i arbetet att bevaka att arkivlagstiftningen följs.

Trots att utredningen pekar på en ökad arbetsbörda för arkivmyndigheterna som beror på utvecklingen samt på tillkomsten av ett antal angelägna uppgifter berör utredningen inte de resursmässiga konsekvenserna som följer med de förslag man lägger fram. FALK ser frånvaron av en sådan diskussion som en brist eftersom resursfrågan blir föremål för politiska ställningstaganden i landsting och kommun.

2 Samverkan mellan stat och kommun

Utredningen innehåller en del tankar och förslag som bygger på samverkan mellan stat och kommun för att lösa frågor på arkivverksamhetens område. I utredningen tillskrivs Arkivverket en ledande roll i denna samverkan. På annat ställe i utredningen sägs att en statlig tillsyn från över de kommunala arkivmyndigheterna skulle leda till bättre samordning mellan statlig och kommunal arkivhantering, men att detta förhindras av det kommunala självstyret (s 112). Utredningen presenterar dessa och andra förslag som får betydelse för kommuner och landsting utan att redovisa några övertygande grunder för sina slutsatser.

Det finns redan idag många goda exempel på fungerande samverkan mellan stat och kommun eller mellan arkivmyndigheter inom den kommunala sektorn. Ett sådant exempel går under namnet "Arkivet som mötesplats för nytta och nöje", och drivs av Landsarkivet i Lund, Skånes Arkivförbund och Stadsarkivet i Malmö och går ut på att på olika sätt synliggöra arkivens potential för allmänheten. Ett annat exempel är det utvecklingsarbete som bedrivs i regi av Stads- och Regionarkivet i Göteborg kring den digitala långtidsbevarandet (se nedan – synpunkter om det digitala bevarandet)

Utredningen borde ha lagt dessa eller liknande exempel till grund för en analys och ställt sig frågan vilka faktorer som leder till framgång i dylika samverkansformer. Det torde idag finnas ett starkt behov av samarbete mellan stat och kommun som bygger på ömsesidig respekt samt på ett givande och tagande i frågor som rör arkivverksamhetens förutsättningar. Konkret kan det röra sig om seminarier, utvecklingsprojekt, handläggartreffar etc.

3 Kompetens

Utredningen föreslår en handlingsplan för utbildning av arkivpersonal inom kommunal sektor och av texten framgår att utbildade arkivarier är en förutsättning för att arkivhanteringen sköts på bästa sätt. Det framgår också att det i flera kommuner saknas utbildade arkivarier.

En närbesläktad fråga som inte berörs är problemet med tilldelning av knappa resurser som arbetsgivaren ställer till förfogande för att lösa arkivfrågorna. I ett antal fall arbetar arkivarier i landsting eller kommun ensamma med arkivfrågorna i organisationer där antalet anställda uppgår till flera tusen.

FALK instämmer i att det är viktigt att förmå kommunledning att besätta tjänster med personal som kan anlägga ett arkivteoretiskt perspektiv till de uppgifter som ligger i tjänsten. Vi ställer oss således bakom utredningens förslag om handlingsplan för den kommunala arkivsektorns personal. FALK anser också att det är viktigt att ett arbete kommer tillstånd för att förstärka den kommunala arkivsektorns ställning. Varje kommun och landsting har sin egen arkivmyndighet. Ledningsfunktionen i landsting och kommun måste medvetandegöras om behovet av god och erforderlig kompetens på arkivområdet. I samband med att utbildnings- och informationsinsatser sätts in med anledning av den nya lagstiftningen bör en kampanj drivas med fokus på dessa frågor.

4 Kommunala samrådsgruppen

Kommunala samrådsgruppens roll och uppgifter beskrivs i utredningen på ett bra sätt. FALK är positiv till att kommunala samrådsgruppen föreslås få mer resurser och ett vidgat arbetsfält och vi anser att samrådsgruppen kommer att vara en viktig brygga mellan stat och kommun.

5 Långsiktigt bevarande av digital information

FALK anser att frågan om bevarande av digitala handlingar är mycket viktig. I ett flertal produktionsdatabaser i regioner, landsting och kommuner förvaras information som har ett stort och varaktigt värde. FALK instämmer också i utredningens slutsats att det krävs ett samlat grepp för att finna lösningar och former för digitalt långtidsbevarande.

Det är emellertid väsentligt att ett utvecklingsarbete som utredningen beskriver sker tillsammans med arkivmyndigheterna i den kommunala sektorn. Arkiverket bör inte ta på sig hela ansvaret för att den digitala arkivbildningen ska fungera i den offentliga sektorn. Detta är en samhällsangelägenhet och således en viktig fråga även för de kommunala arkivmyndigheterna.

För det första vill FALK understryka att arkivbildarnas deltagande och ansvar är viktigt för frågan om att finna goda arkivlösningar för den information man skapar i produktionsdatabaserna. Bland olika yrkesgrupper hos de arkivbildande förvaltningarna i kommuner, landsting och regioner finns en djup kompetens i "IT-frågor" och även här pågår utvecklingsprojekt med fokus på Internetteknik, internationella standarder och försök med att autentisera äktheten hos elektroniska dokument.

För det andra är det viktigt att ta vara på den kompetens som finns hos vissa arkivmyndigheter. Redan idag finns arkivmyndigheter som avställer digitala arkiv med avsikt att bevara dessa åt eftervärlden. I vissa kommunala arkivmyndigheter har man kommit långt med att utveckla lösningar för långsiktigt bevarande av digital information. De angreppssätt och metoder som Stads- och Regionarkivet i Göteborg utvecklat är ett bra exempel. Stads- och Regionarkivet bedriver också en kunskapsöverföring till intresserade landsting och kommuner, genom kurser, seminarier samarbetsprojekt. Detta nätverksbyggande i frågor om digitalt bevarande är enligt FALK mycket fruktbart och bör uppmärksammas i ett kommande utvecklingsarbete.

FALK anser slutligen, mot bakgrund av ovanstående beskrivning och inför det faktum att stat och kommun lyder under samma regelverk vad beträffar offentlighet och hantering av allmänna handlingar, att den kommunala samrådsgruppen för arkivfrågor bör få ett naturligt inflytande i utvecklingsfrågor som handlar om digitalt bevarande.

För FALK

Håkan Gustavsson
Styrelseledamot